Justitieutskottets betänkande

1977/78:29

med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller anslag till rättshjälp m. m. jämte motioner

ANDRA HUVUDTITELN

Rättshjälp m. m.

1. **Rättshjälpskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1977/78:100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkterna E 1–E 3 (s. 104–106) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Rättshjälpskostnader* ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.,
2. till *Allmänna advokatbyråer: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Bidrag till allmänna advokatbyråer* ett förslagsanslag av 700 000 kr.

2. **Ersättning åt vittnen m. m.** Regeringen har under punkten E 4 (s. 106 och 107) föreslagit riksdagen att till Ersättning åt vittnen m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 000 kr.

Motioner

I motionen 1977/78:517 av Åke Gillström (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av ersättningsreglerna för vigselförrättare.

I motionen 1977/78:1466 av Hans Nyhage (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en skyndsam översyn av frågan om ersättning för förlorad arbetsinkomst i samband med vittnesuppdrag samt att därvid skall beaktas vad i motionen anförs om en ersättningsform i enlighet med bestämmelserna i sjukförsäkringen.

Utskottet

Från anslaget bestrids en rad olika kostnader för rättegångsväsendet, däribland ersättningar av allmänna medel till vittne, målsägande och tolk samt kostnad för personundersökare i brottmål. Vidare betalas bl. a. ersättning till särskilt förordnad vigselförrättare enligt kungörelsen (1964:678) med närmare föreskrifter om borgerlig vigsel. I propositionen föreslås en höjning av anslaget med 22 milj. kr. till 45 000 000 kr.

I motionen 517 begärs en översyn av ersättningsreglerna för vigselförrättare. Enligt 4 kap. 1 § giftermålsbalken ingås äktenskap med kyrklig eller borgerlig vigsel. Enligt 5 § samma balk tillkommer behörighet att förrätta

borgerlig vigsel dels lagfaren domare i allmän underrätt, dels den som länsstyrelsen särskilt förordnar till vigselförrättare.

Ersättning till särskilt förordnad vigselförrättare utgår enligt kungörelsen (1964:678) med närmare föreskrifter om borgerlig vigsel med 40 kr. för varje vigsel som vigselförrättaren förrättar. Har han samma dag förrättat mer än en vigsel utgör ersättningen 20 kr. för varje vigsel utöver den första. För särskilt förordnad vigselförrättare meddelar länsstyrelsen bestämmelser om tjänstgöringstid.

Motionären uppger att ersättningsreglerna slår mycket orättvist. Enligt motionären får vigselförrättare i de flesta kommuner offra en stor del av lördag eller söndag för oftast bara en enda vigsel. Iordningställande av lokalen och andra förberedelser tar enligt motionären samma tid antingen det gäller en eller flera vigslar. I stora kommuner kan det enligt motionären förekomma 15–20 vigslar per dag, vilket kan ge mycket stor ersättning.

Frågan om ersättning till borgerliga vigselförrättare prövades av riksdagen med anledning av en motion vid 1975/76 års riksmöte. I sitt av riksdagen godkända betänkande (JuU 1975/76:24 s. 8) uttalade utskottet bl. a. att utskottet hade en viss förståelse för uppfattningen att gällande ersättningsordning kunde medföra ojämnheter. Vid bedömningen av motionsspörsmålet var det enligt utskottet emellertid nödvändigt att beakta att fråga var om uppdrag av alldeles speciell karaktär, vartill kom att rådande olikformighet framstod som mindre påtaglig om man såg till den totala ersättning en vigselförrättare får under en längre tidsperiod.

Departementschefen uppger i propositionen att han avser att senare föreslå regeringen att ersättningen till särskilt förordnad vigselförrättare fr. o. m. den 1 juli 1978 höjs från 40 till 80 kr., såvitt gäller den första vigseln som förrättas viss dag. Den sålunda förordade höjningen är enligt utskottets mening väl motiverad. Genom uppräkningen får syftet med motionen anses bli väsentligen tillgodosett. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I motionen 1466 begärs en skyndsam översyn av frågan om ersättning till vittne för förlorad arbetsinkomst. Enligt motionärens mening kan det inte anses rimligt att en enskild person åsamkas en betydande ekonomisk förlust med anledning av ett av samhället påtvingat uppdrag. I stället för gällande ersättningsregler bör enligt motionären prövas en sådan ersättningsform som f. n. finns inom sjukförsäkringen.

Ersättning av allmänna medel till vittne, målsägande m. fl. utgår enligt vittnesersättningskungörelsen (1973:262) f. n. med högst 100 kr. per dag för mistad inkomst eller på annat sätt åsamkad ekonomisk förlust (ersättning för tidsspillan). Därjämte ersätts nödvändiga kostnader för uppehälle (traktamente) och för resa (reseersättning). Traktamentet får bestämmas till högst 35 kr. om dagen eller, om den som kallats har utgift för nattlogi eller andra särskilda omständigheter föreligger, till högst 75 kr. Reseersättning utgår enligt de grunder som gäller för statstjänstemän i lägsta reseklass vid tjänsteresa inom landet.

Gällande maximibelopp för ersättning för tidsspillan fastställdes den 1 juli 1975, då det höjdes från 85 kr. per dag. Samtidigt skedde också en uppräkning av traktamentsbeloppen till nyss angiven nivå.

Utskottet delar i och för sig den bakom motionsyrkandet liggande uppfattningen om angelägenheten av att ersättningsbeloppens storlek inte får utöva inflytande på allmänhetens beredvillighet att vittna inför domstol. Motionen ger utskottet anledning att – liksom förra året (JuU 1976/77:24 s. 4) – framhålla att frågan om vittnesersättningens storlek bör följas med uppmärksamhet inte minst med hänsyn till förändringarna i penningvärdet. Tillräckliga skäl att nu vidta någon åtgärd från riksdagens sida föreligger enligt utskottets mening dock ej. Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motionen 1466.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens medelsberäkning under ifrågavarande punkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Ersättning åt vittnen m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 45 000 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande *ersättning åt särskilt förordnad vigselförrättare* avslår motionen 1977/78:517,
3. att riksdagen beträffande *vittnesersättning* avslår motionen 1977/78:1466.

Stockholm den 4 april 1978

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Bertil Johansson (c), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Gunde Raneskog (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Håkan Winberg (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Svea Wiklund (c), Gunilla André (c), Martin Segerstedt (s) och Margareta Andrén (fp).

GOTAB 57884 Stockholm 1978